

Naujos partnerystės po skyrybų teorinių hipotezių ir veiksnių analizė

ERNESTA PLATŪKYTĖ

Vytauto Didžiojo universitetas

Analizuojant ekonominius, socialinius ir kultūrinius veiksmus, kurie riboja / veikia žmonių galimybes patenkinti naujos partnerystės poreikį, straipsnyje yra apibendrinamos mokslinėje literatūroje minimos partnerystės atkūrimo teorinės hipotezės (poreikių, patrauklumo, galimybių), aptariami bei įvertinami pagrindiniai partnerystę po skyrybų skatinantys ir (ar) jai trukdantys veiksniai, tokie kaip amžius, lytis, išsilavinimas ir pan. Be to, įvertinamos ir vertybės, kurios lemia individų apsisprendimą megzti ar ne pakartotinius santykius. Atlikta analizė rodo kad partnerystę po skyrybų aiškinančios teorinės hipotezės integruoja keletą veiksnių, nes tai yra kompleksinis reiškinys. Vertybės ir veiksniai, tokie kaip amžius, išsilavinimas, vaikų turėjimas gali turėti neigiamos ir (ar) teigiamos įtakos partnerystės atkūrimo galimybėms tiek moterims, tiek vyrams. Tačiau išsiskyrusios moterys susiduria su daugiau ribojančių veiksnių ir turi mažiau galimybių sukurti naują partnerystę, nei išsiskyrę vyrai. Vyrų galimybės, poreikiai ir patrauklumas naujai partnerystei, kaip rodo tyrimai, nėra taip stipriai atriboti, todėl tie patys veiksniai, kurie moterims gali trukdyti užmegzti naują partnerystę, vyrams yra veikiau pozityvūs, nei negatyvūs. Po skyrybų individų veikiančios ekonominės, socialinės ir (ar) kultūros aplinkybės sąlygoja jo reakciją į susidariusią situaciją ir nauja partnerystė gali tapti strategija neigiamoms skyrybų pasekmėms įveikti. Siekiant visapusiškai išanalizuoti naujos partnerystės užmezgimo po skyrybų procesą, jį lemiančius veiksmus bei ekonominius, kultūros ir socialinius aspektus, reikėtų atlikti nuoseklius demografinius tyrimus ir įvertinti kohortinius partnerystės užmezgimo aspektus, kas leistų suprasti šio proceso selektyvumą. Nuosekli kokybinė analizė leistų suprasti kontekstinių veiksnių sąsajas ir visuomeninio lygmens veiksnių specifiką.

Raktažodžiai: šeimos atkūrimas, partnerystė po skyrybų, kohabitacija, skyrybos.

Įvadas

Išsiskyręs visuomenės narys nėra tas, kuris negalėtų užmegzti partnerystės ryšių sukurdamas naują šeimą, nesvarbu, ar santuokos, ar kohabitacijos būdu. Analizuoti atvejus, kodėl ir kaip užmezgamos pakartotinės partnerystės, yra svarbu, nes tiriant pirmą kartą kuriamas šeimas dažniausiai kyla klausimas dėl partnerystės užmezgimo laiko. Stebint pakartotines partnerystes, pagrindinis tyrimo klausimas yra „ar bus užmegzta nauja partnerystė?“, ypač jei išsiskiria vyresnio amžiaus situoktiniai (De Graaf, Kalmijn 2003).

Pakartotinės partnerystės yra gana dažnas reiškinys (Coleman, Ganong, Fine 2000), tačiau jų dažnumo rodikliai varijuoja priklausomai nuo šalies ir didžiąją dalimi yra nulemti šeimos demografinės raidos. Tyrimai, kuriuose analizuojamas naujos partnerystės užmezgimas po skyrybų, suaktyvėjo XX a. paskutiniame dešimtmetyje, todėl šiuos procesus Europoje, o juo labiau Lietuvoje nagrinėjančių darbų yra gana mažai (Maslauskaitė, Baublytė 2012). Naujos partnerystės užmezgimo po skyrybų tendencijos yra tirtos skirtingais aspektais – dažniausiai analizuojama, kas, kada ir kaip užmezga naują partnerystę, kokie yra partnerių tarpusavio santykiai, koks visuomenės požiūris į pakartotines santuokas ir kohabitacijas, kokios yra pasekmės vaikams (De Graaf, Kalmijn 2003). Tačiau, kaip teigia sociologė A. Maslauskaitė (2013), iki šiol nėra atlikta nuoseklių sociologinių tyrimų siekiant suprasti, kokie veiksniai lemia, kad vieni po skyrybų lieka vieniši, o kiti pakartotinai veda arba gyvena nesusituokę. Skyrybų metu patiriama finansinė, psichologinė, socialinė žala gali būti sumažinama ar net kompensuojama sukuriant naują šeimą (Amato 2000), todėl kitas svarbus tokios analizės aspektas yra naujos partnerystės užmezgimas kaip priemonė individui, išgyvenusiam skyrybas, įveikti negatyvias jų pasekmes.

Egzistuoja ir makrolygmens aspektas, kuris skatina analizuoti naujų partnerystės užmezgimo po skyrybų procesą. Vakarų šalių tyrėjai teigia, kad didėjantis kohabitacijų bei skyrybų skaičius signalizuoja apie santuokų mažėjimą (Bumpass 1990), todėl kyla diskusijos dėl šeimos deinstitutionalizacijos. Tačiau didėjantis naujų partnerystės po skyrybų skaičius leidžia daryti prielaidą, kad šeimos institutas egzistuoja ir šiuolaikinėje visuomenėje; net esant gana dideliame skyrybų rodikliui, šeimos kaip instituto negalima laikyti nykstančiu fenomenu.

Dėl išvardytų priežasčių aktualu analizuoti, kokie ekonominiai, socialiniai ir kultūros veiksniai riboja / turi įtakos žmonių galimybėms patenkinti naujos partnerystės užmezgimo poreikį, todėl šiame straipsnyje **siekiami** išanalizuoti mokslinėje literatūroje nurodytas naujos partnerystės užmezgimo teorines hipotezes bei aptarti šį procesą skatinančius ir (ar) trukdančius veiksnius (amžius, lytis, išsilavinimas ir pan.).

Teorinės naujos partnerystės užmezgimo hipotezės ir šiam procesui įtaką darantys veiksniai

Literatūroje dažniausiai minimos trys teorinės naujos partnerystės užmezgimo po skyrybų hipotezės: **poreikių, patrauklumo ir galimybių** (De Graaf, Kalmijn 2003). Kiekviena iš jų integruoja ekonominius, socialinius ir kultūros veiksnius. Šiame skyriuje trumpai jas aptarsime.

Sociologiniuose ir demografiniuose tyrimuose analizuojant partnerystės užmezgimą, susitelkiama į lytį, amžių, vaikų turėjimą, išsilavinimą. Kiekvienas iš šių veiksnių atsižvelgiant į individo poreikius, patrauklumą ar sugebėjimus gali sukurti palankias arba nepalankias sąlygas naujai partnerystei užmegzti. Vienas iš reikšmingiausių veiksnių yra individo lytis, kadangi lyčių skirtumai išryškėja analizuojant visas hipotezes ir apima daugumą naują partnerystę ribojančių ir (ar) skatinančių veiksnių.

Be konkrečių veiksnių, kurie skatina arba stabdo naujos partnerystės užmezgimą, išskiriamos ir vertybės, kurios lemia individų apsisprendimą megzti ar ne naujus santykius (Clarkberg, Stolzenberg, Waite 1995). Dažniausiai vertybės yra sąlygojamos individo socialinės bei kultūros aplinkos ir priklauso nuo kartos priimamų sprendimų bei pasirinkimų. Ne tokios tradicinės pažiūros, kaip rodo atlikti tyrimai, yra susijusios su vėlyva santuoka, kohabitacija, vaikų neturėjimu ir dažnesnėmis skyrybomis (Clarkberg, Stolzenberg, Waite 1995). Pagrindinės tyrėjų skiriamos vertybės, turinčios neigiamos ir (ar) teigiamos įtakos naujos partnerystės užmezgimo procesui, yra šios: 1) emancipacija – orientacija į lygiavertčius vyro ir moters vaidmenis; 2) individualumas – autonomija ir saviraiškos išryškėjimas; 3) religingumas – išitraukimas į religiją ir bažnyčios veiklą. P. De Graafas ir M. Kalmijnas (2003) teigia, kad emancipaciją ir individualumą vertinantys individai mažiau palaiko santuokos instituciją, todėl jie neįaučia moralinės būtinybės sukurti šeimą. Tokie individai yra labiau linkę kohabituoti, o ne pakartotinai tuoktis. Religinės vertybės nėra itin svarbios naujai partnerystei užmegzti, tačiau religingi žmonės yra labiau linkę dar kartą tuoktis, kadangi kai kuriose religinėse doktrinosose santuoka yra vienintelis būdas atkurti ir intymius santykius. Religiniai žmonės taip pat nelabai linkę į kohabitaciją, jie atmets bet kokią galimybę gyventi kartu nesusituokus (Thornton, Axinn, Hill 1992). Tokiu atveju individas renkasi gyvenimą vienvietėje, o ne mezga naują partnerystę. Taip vertybės gali tapti kliūtimi naujai partnerystei.

Nors tyrėjai kreipia dėmesį į vertybes, jos yra ne tokios svarbios pakartotinai mezgant partnerystę, kaip pirmosios atveju. Skyrybų metu ir ypač po jų vertybių skalė, veikiama skyrybų proceso ar pasekmių, kinta, o individo pasirinkimas pradėti naują partnerystę yra pasikeitusių gyvenimo sąlygų pasekmė.

Poreikių tenkinimo hipotezė

Žmonės ieško partnerystės tikėdamiesi, kad partnerio buvimas šalia patenkins įvairius emocinius, socialinius, ekonominius jų poreikius. O išsiskyrę asmenys turi naujai atsiradusių ir (ar) buvusioje santuokoje neįgyvendintų poreikių (Goldscheider, Waite 1986), kuriuos taip pat svarbu patenkinti.

Dėl skyrybų susidariusi finansinė situacija iškelia papildomus reikalavimus materialiams poreikiams patenkinti, todėl *partnerių ekonominė būklė*

skyrybų metu ir po skyrybų atlieka pakankamai svarbų vaidmenį mezgant naują partnerystę. Kaip rodo tyrimai, moterys, kurios pirmosios santuokos metu nedirbo apmokamo darbo, buvo ekonomiškai priklausomos, po skyrybų turi mažiau galimybių įsitvirtinti darbo rinkoje, todėl turi stipresnį akstiną susirasti kitą partnerį (siedama užtikrinti savo materialius poreikius) (Becker, Landes, Michael 1977). Tačiau po skyrybų pajutusios finansinį nepriteklių, moterys gali įgyti motyvaciją susirasti apmokamą darbą ir tokiu būdu patenkinti poreikius bei pasiekti finansinį savarankiškumą, o tai gali apskritai sumažinti norą ieškoti naujos partnerystės ar kurti naują šeimą (Becker, Landes, Michael 1977). Tokiu atveju nauja darbo aplinka tampa vieta, kurioje egzistuoja teorinės galimybės susirasti kitą partnerį (apie tokių galimybių priežastis bus kalbama vėliau), tačiau tenkinami ekonominiai poreikiai mažina interesą megzti naują partnerystę.

Palyginti su moterimis, vyrų užimama ekonominė padėtis turi kitokią įtaką naujai partnerystei. Vyrų, kurie pirmoje santuokoje daugiau laiko praleido dirbdami, mažiau laiko skyrė namų ruošai ir vaikų priežiūrai, skyrybų atveju gali jaustis ne tokie savarankiški ir autonomiški namų ruošoje, todėl gali turėti didesnę poreikį greičiau susirasti naują partnerę, kuri galėtų patenkinti šiuos jų poreikius (Van Poppel 1995). Vyrų, turintys aukštesnę socioekonominę statusą, gali turėti daugiau poreikių, bet ir daugiau galimybių naujai partnerystei užmegzti, nei mažiau finansinių išteklių ir žemesnę socialinę statusą turintys vyrai (Becker, Landes, Michael 1977).

Kita svarbi priežastis, dėl kurios sutuoktiniai siekia sukurti naujas šeimas po skyrybų ir patenkinti tam tikrus savo poreikius, yra *vaikai*. Pirmoje santuokoje vaikų nesulaukusiems sutuoktiniams noras jų turėti gali būti lemiantis veiksnys naujai partnerystei užmegzti (De Graaf, Kalmijn 2003). O tiems, kurie jau turi vaikų iš buvusios santuokos, jie gali būti tiesiogiai susiję finansiniais poreikiais ir daryti įtaką ekonominei šeimos būklei, naują partnerystę panaudojant kaip vieną iš priemonių finansiniam nepritekliui patenkinti.

Individo patrauklumo hipotezė

Patrauklumo hipotezė aptaria veiksnius, kurie gali sumažinti arba padidinti individo patrauklumą ir galimybes pradėti naują partnerystę. Ši hipotezė ir su ja susiję veiksniai yra svarbūs tiek pirmai, tiek vėlesnėms partnerystėms, tačiau pastaruoju atveju skiriasi patrauklumą sudarančių dėmenų kompleksas. Pirmosios partnerystės atveju individo fizinis patrauklumas turi didesnę įtaką ieškant partnerio ir gali tiesiogiai lemti šeimos sukūrimą, o kartais ir santykių trukmę (De Graaf, Kalmijn 2003). Tačiau po skyrybų mezgant naują partnerystę atsiranda svarbesnių veiksnių už fizinį patrauklumą, kurie turi įtakos partnerių santykiams (Goldscheider, Francis, Waite 1986).

Vienas svarbiausių partnerio patrauklumą mažinančių veiksnių, ribojančių naujos partnerystės užmezgimo galimybes yra *vaikai iš buvusios santuokos*

(Spanier, Glich 1980). Kuriant pirmąją šeimą poreikis turėti vaikų yra stipresnis. O kurdami naują, partneriai dažnai jau turi vaikų iš ankstesnės santuokos ir dėl to tampa nepatrauklūs tiems, kurie ieško naujų ryšių. Nepatrauklumas visų pirmą yra susijęs su papildomais finansiniais išpareigojimais, taip pat su partnerystėje kylančiomis naujomis pareigomis ir naujais vaidmenimis. Atlikti empiriniai tyrimai leidžia daryti ir kitokias išvadas. G. S. Beckeris (et al. 1977) ir A. Thorntonas (1977) nustatė, kad nepopuliareesnės yra vaikų turinčios moterys, tačiau P. Grahama 1980 metais atliktame tyrime nenustatyta reikšmingos vaikų turėjimo įtakos (Bumpass, Sweet, Martin 1990). H. Koo, C. Suchindranas ir J. D. Griffith (1984) pastebėjo ir tai, kad vaikų turėjimas laikomas jaunesnių išsiskyrusių moterų trūkumu, tačiau vyresnių – privalumu (Bumpass, Sweet, Martin 1990). Tokie skirtumai nėra reikšmingi, tačiau duomenys leidžia teigti, kad bet kuriuo atveju moterys, turinčios vaikų, yra žymiai mažiau patrauklios ieškant naujos partnerystės nei tos, kurios jų neturi.

Amžius yra vienas iš pagrindinių veiksnių sudarant santuokas ar skiriantis (Bumpass, Sweet, Martin 1990), todėl jis stipriai įtakoja ir naujų partnerystėčių paieškos tendencijas. Ypač tai pasakytina apie moteris (Bumpass, Sweet, Martin 1990). Statistikos duomenys rodo, kad apie 15 proc. santuokų išyra, kai moterys yra 40-ies metų amžiaus (Castro, Bumpass 1989). Moterys, išsiskyrusios vyresnės nei 30-ies metų, pakartotinai išteka rečiau (maždaug 25 proc.), negu tos, kurios išsiskyrė 20-ies metų, ir žymiai (maždaug 65 proc.) rečiau, negu išsiskyrusios 40-ies metų (De Graaf, Kalmijn 2003). Taigi, kuo vyresnės yra moterys, tuo jos mažiau patrauklios naujai partnerystei pradėti (Buckle, Gallup, Rodd 1996). H. Koo ir kolegų (1984) atlikti tyrimai parodo, kad moterims, kurių pirma santuoka truko ilgiau, naujos santuokos sukūrimas gali užtrukti, nes jos yra vyresnės ir turi mažiau gebėjimų ieškoti partnerio (Koo, Suchindran, Griffith 1984). Kita vertus, naujos partnerystės užmezgimo sėkmė glaudžiai susijusi ir su *pirmosios santuokos trukme*. Kuo ilgesnė buvusi santuoka (daugiau nei 10 metų), tuo labiau moteris „orientuota į santuoką“ ir gali žymiai greičiau sukurti naują šeimą (Becker, Landis, Michael 1977).

Svarbus veiksnys, lemiantis individo patrauklumą naujai partnerystei – vyro ir moters *išsilavinimas*. Vyrų galimybes pradėti naują partnerystę teigiamai veikia aukštesnis socioekonominis statusas (Wolf, McDonald 1979). Tačiau moterų galimybes susirasti naują partnerį jis mažina (Montalto, Gerner 1998). Moters statuso įtaka naujos partnerystės užmezgimo galimybės susijusi ir su amžiumi – aukštas statusas mažina galimybes sukurti naują santuoką jaunoms moterims, tačiau didina vyresnio amžiaus moterims (Coleman, Ganong, Fine 2000).

Galimybių egzistavimo hipotezė

Trečia hipotezė yra susijusi su *galimybėmis* sutikti žmogų, su kuriuo norėtųsi megzti santykius. Kuo didesnės galimybės sutikti tinkantį partnerį, tuo didesnė

tikimybė užmegzti santykius, pakartotinai susituokti ar pradėti gyventi kartu. Kaip ir patrauklumo hipotezės atveju, „galimybės“ yra svarbesnės mezgant naujus santykius. nei kuriant pirmąją santuoką. Naujos partnerystės atveju objektyvus ir itin reikšmingas veiksnys – vyresnis santykius pradedančių individų *amžius*. Moterys, kurios išsiskyrė būdamos vyresnės nei 30 metų, rečiau susiranda naują partnerį, kadangi mažiau dalyvauja įvairiose socialinėse veiklose, nesirodo laisvalaikio leidimo vietose ir pan. (Kalmijn 1998). Dar vienas reikšmingas veiksnys – esama mažiau vyresnio amžiaus žmonių, siekiančių sukurti naują šeimą, todėl ir pasirinkti galimų partnerių skaičius yra mažesnis.

Partnerystę po skyrybų mezgantys individai susiduria su ribotesniu ir mažesniu *socialiniu tinklu*, nei kurdami pirmąją šeimą. Taip atsitinka, kadangi būvę bendri sutuoktinių ryšiai nutrūksta ir pasikeičia išsiskyrusio asmens socialinis tinklas (Gerstel 1988). Tyrimai rodo, kad po skyrybų individai susiduria su vienviatve, tampa ne tokie aktyvūs visuomenės nariai (Milardo 1987). Individo socialinės integracijos laipsnis yra svarbus naujai partnerystei, kadangi didesnė *socialinė integracija* yra palanki sąlyga sutikti naują partnerį (Kalmijn 1998). Individo socialumo lygis didina arba mažina galimybes užmegzti naujus ryšius, todėl socialinės integracijos procese svarbus individo aktyvumas skirtingose veiklose, kurios sudaro galimybes užmegzti naujas pažintis.

Kaip jau buvo minėta anksčiau, *vaikai* – viena iš labiausiai ribojančių aplinkybių naujiems partnerystės ryšiams užmegzti. Jų būvimas gali apsunkinti socialinę integraciją ir sumažinti galimybes pradėti naują partnerystę. Vaikų turintys tėvai paprastai mažiau dalyvauja visuomenės gyvenime ir tokiu būdu sumažėja jų tikimybės sutikti naują partnerį, bendrauti tarpusavyje (Wallerstein, Blakeslee 1989). Tačiau kita vertus, vaikai gali suteikti galimybių dalyvauti įvairioje su jų ugdymu susijusioje socialinėje veikloje (darželis, mokykla, užklasinė veikla ir pan.), o vaikų auginimas suteikia progų lankytis vietose, kuriose atsiranda galimybių užmegzti naujus santykius (Lampard, Peggs 1999).

Apibendrinimas ir išvados

Demografinės naujos partnerystės užmezgimo tendencijos rodo, kad šeima, nepaisant įvairių pokyčių, išlieka vienas iš svarbiausių visuomenės institutų. Atlikta naujos partnerystės po skyrybų užmezgimo pagrindinių teorinių hipotezių ir ši procesą skatinančių ir (ar) ribojančių veiksnių, kurie gali būti nulemti individų ekonominių, socialinių ir kultūros poreikių tenkinimo, analizė rodo, kad tai sudėtingas procesas. Įvairios vertybės ir veiksniai – amžius, išsilavinimas, vaikai – gali turėti tiek neigiamos, tiek teigiamos įtakos naujo partnerio ieškančioms moterims bei vyrams. Vis dėlto išsiskyrusios moterys patiria daugiau ribojančių veiksnių ir turi mažiau galimybių sukurti naują santuoką nei išsiskyrę vyrai. Vyrų galimybės, poreikiai ir patrauklumas pradėti naują partnerystę, kaip rodo tyrimai, nėra taip stipriai apriboti, todėl tie patys veiksniai,

kurie moterims trukdo susirasti naują partnerį, vyrams gali būti labiau pozityvūs, nei negatyvūs.

Po skyrybų individą veikiančios ekonominės, socialinės ir (ar) kultūros aplinkybės verčia individą reaguoti į susidariusią situaciją, todėl nauja partnerystė gali tapti strategija kovojant su negatyviomis skyrybų pasekmėmis (Duncan, Hoffman 1985). Nutrūkus santuokai nauji santykiai gali sumažinti ar net kompensuoti patiriamą netekties jausmą (Amato 2000), tačiau galimybės užmegzti naują partnerystę yra veikiamos įvairių dalykų. Ekonominius šio proceso aspektus daugiausiai lemia individo finansiniai poreikiai ir jų tenkinimas. Moterims, buvusioms ekonomiškai priklausomomis nuo partnerio, šie poreikiai yra stipresni, todėl jų siekis susirasti naują partnerį gali būti stipresnis. Tačiau tokia moters situacija gali paskatinti ir priešingus sprendimus, kai ieškoma galimybių įsitvirtinti darbo rinkoje ir tokiu būdu patenkinti susidariusį finansinį nepriteklių, o tai sumažina naujos partnerystės *poreikį*. Moters išitraukimas į darbo rinką gali suteikti papildomų *galimybių*, išplėsti moters socialinių ryšių tinklą ir taip prisidėti prie naujos partnerystės užmezgimo. Vyresnis moterų amžius ir vaikai yra neigiami, su kultūros aspektais susiję veiksniai, kadangi tokios moterys tampa *ne tokios „patrauklios“* ir turi mažiau galimybių pradėti naujus santykius.

Siekiant surinkti visapusę informaciją apie naujos partnerystės užmezgimo procesą po skyrybų, jį lemiančius veiksnius bei ekonominius, kultūrinius ir socialinius aspektus, reikėtų atlikti nuoseklius demografinius tyrimus. Jie leistų įvertinti skirtingoms kartoms būdingus naujos partnerystės užmezgimo aspektus ir suprasti, kad tai yra pakankamai selektyvus procesas. Skyrybų pasekmės negali būti vertinamos remiantis tik pavieniais atvejais, – kiekviena nauja partnerystė yra savita, tačiau kartoms būdingos tam tikros bendros šio proceso ypatybės. Nuosekli kokybinė analizė galėtų leisti suprasti naujos partnerystės užmezgimo ir kontekstinių veiksnių sąsajas. Ji leistų aptarti ir visuomeninio lygmens veiksnių specifiką, kadangi vieni veiksniai yra bendri kapitalistinėms visuomenėms, o kiti priklauso nuo visuomenės ekonominės, politinės ir socialinės situacijos (makrolygmens).

Gauta 2014 12 18

Priimta 2015 05 29

Literatūra

- Amato, P. R. 2000. “The Consequences of Divorce for Adults and Children.” *Journal of Marriage and the Family* 62: 1269–1287.
- Becker, G. S., Landis, M., Michael, R. 1977. “An Economic Analysis of Marital Instability.” *Journal of Political Economy* 85: 1141–1187.
- Bumpass, L. J. 1990. “What’s happening to the Family? Interactions between Demographic and Institutional Change.” *Demography* 27: 483–498.
- Bumpass, L., Sweet, J., Martin, T. C. 1990. “Changing Patterns of Remarriage.” *Journal of Marriage and Family* 52 (3): 747–756.

- Bumpass, L. L., Sweet, J. A., Cherlin, A. J. 1991. "The Role of Cohabitation in Declining Rates of Marriage." *Journal of Marriage and the Family* 53: 913–927.
- Buckle, L., Gallup, G. G., Rodd, Z. A. 1996. "Marriage as a Reproductive Contract: Patterns of Marriage, Divorce, and Remarriage." *Ethnology and Sociology* 17: 363–377.
- Castro, M. T., Bumpass, L. 1989. "Recent Trends and Differentials in Marital Disruption." *Demography* 26: 37–51.
- Cherlin, A. 1981 (rev. ed. 1992). *Marriage, Divorce, Remarriage*. Cambridge, MA: Harvard University Press.
- Clarkberg, M., Stolzenberg, R. M., Waite, L. J. 1995. "Attitudes, Values, and Entrance into Cohabitation versus Marital Unions." *Social Forces* 74: 609–632.
- Coleman, M., Ganong, L., Fine, M. 2000. "Reinvestigating Remarriage: Another Decade of Progress." *Journal of Marriage and Family* 62 (4): 1288–1307.
- Gerstel, N. 1988. "Divorce, Gender, and Social Integration." *Gender and Society* 2: 343–367.
- Goldscheider, F. K., Waite, L. J. 1986. "Sex Differences in the Entry into Marriage." *American Journal of Sociology* 92: 91–109.
- De Graaf, P., Kalmijn, M. 2003. "Alternative Routes in the Remarriage Market: Competing-Risk Analyses of Union Formation after Divorce." *Social Forces* 81 (4): 1459–1498.
- Duncan, G. J., Hoffman, S. D. 1985. "A Reconsideration of the Economic Consequences of Marital Dissolution." *Demography* 22: 485–97.
- Kalmijn, M. 1998. "Intermarriage and Homogamy: Causes, Patterns, Trends." *Annual Review of Sociology* 24: 395–421.
- Koo, H., Suchindran, C., Griffith, D. J. 1984. "The Effects of Children on Divorce and Re-marriage: A Multivariate Analysis of Life Table Probabilities." *Population Studies* 38: 451–472.
- Lampard, R., Peggs, K. 1999. "Repartnering: The Relevance of Parenthood and Gender to Cohabitation and Remarriage among the Formerly Married." *British Journal of Sociology* 50: 443–65.
- Maslauskaitė, A. 2013. „Partnersytės atkūrimas po skyrybų: tendencijos ir socialinė diferenciacija“. *Kultūra ir visuomenė. Socialinių tyrimų žurnalas* 4 (2): 103–117.
- Maslauskaitė, A., Baublytė, M. 2012. *Skyrybų visuomenė. Ištuokų raida, veiksniai, pasekmės*. Vilnius: LSTC.
- Milardo, R. M. 1987. "Changes in Social Networks of Women and Men following Divorce: A Review." *Journal of Family Issues* 8: 78–96.
- Montalto, C. P., Gerner, J. L. 1998. "The Effect of Expected Changes in Marital Status on Labour Supply Decisions of Women and Men." *Journal of Divorce and Remarriage* 28 (3–4): 25–51.
- Smock, P. J. 1990. "Remarriage Patterns of Black and White Women: Reassessing the Role of Educational Attainment." *Demography* 27: 467–73.
- Spanier, G., Glick, P. 1980. "The Life Cycle of American Families: An Expanded Analysis." *Journal of Divorce* 3: 283–298.
- Thornton, A. 1977. "Decomposing the Remarriage Process." *Population Studies* 31: 383–392.

- Thornton, A., Axinn, W. G., Hill, D. H. 1992. "Reciprocal Effects of Religiosity, Cohabitation, and Marriage." *American Journal of Sociology* 98: 628–651.
- Van Poppel, F. 1995. "Widows, Widowers and Remarriage in Nineteenth-Century Netherlands." *Population Studies* 49: 421–441.
- Wallerstein, J. S., Blakeslee, S. 1989. *Second Chances: Men, Women, and Children a Decade after Divorce*. U. S.: Ticknor & Fields.
- Wilson, B. F., Clarce, S. C. 1992. "Remarriages. A Demographic Profile." *Journal of Family Issues* 12 (2): 123–141.
- Wolf, W. C., MacDonald, M. 1979. "The Earnings of Men and Remarriage." *Demography* 16: 389–400.

ERNESTA PLATŪKYTĖ

The Analysis of Theoretical Hypotheses and Factors Influencing the Reconstitutions of Partnership after Divorce

Summary

The article analyzes the economic, social and cultural factors that influence a person's capacity to address his / her need to create a new partnership. It overviews the theoretical hypotheses on the reconstitution of partnership (needs, attractiveness, and possibilities) advanced in academic literature, and assesses the principal factors – including age, sex, education, etc. – that either facilitate or interfere with the reconstitution of partnership after divorce. In addition to assessing the concrete factors, the values that influence one's decision (not) to engage in new relations are also taken into account. The conducted analysis suggests that there are several factors subsumed in the theoretical hypotheses on the reconstitution of partnership, which presents a complex process. Values and factors such as age, education and children can have either a positive or a negative effect on the prospects of reconstitution of partnership among both women and men. However, women who have undergone divorce face more constraints and have fewer opportunities for reconstitution of partnership than divorced men have. Research indicates that men's possibilities, needs and attractiveness for reconstitution of partnership are less limited. As a result, the factors that can interfere with the reconstitution of partnership for women are more positive than negative for men. The economic, social and/or cultural circumstances that affect an individual after divorce define his or her perception of the situation, and the reconstitution of partnership can become a strategy aimed at combating the negative effects of divorce. A thorough analysis of the process of reconstitution of partnership as well as economic, cultural and social factors that play a role in it, requires an in-depth demographic investigation of the cohort aspects of the reconstitution of partnership. This would shed light on selectiveness in the reconstitution of partnership. A careful qualitative analysis would also elucidate the correlations of contextual factors and the specificity of social-level phenomena.

Keywords: *reconstitution of family, partnership after divorce, cohabitation, divorce.*